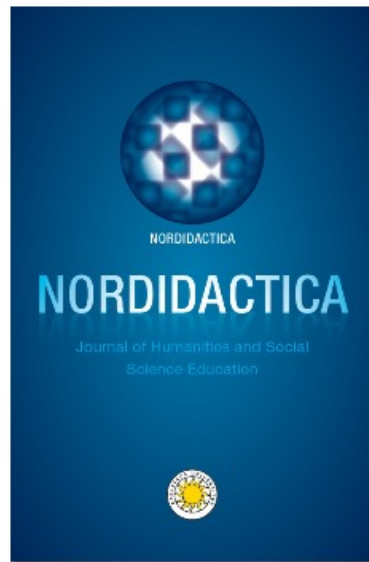

Recension av Elisabeth Elmeroths bok
Etnisk maktordning i skola och samhälle
Av Petteri Muukkonen

Nordidactica

- Journal of Humanities and Social Science Education

2019:1

Nordidactica – Journal of Humanities and Social Science Education

Nordidactica 2019:1

ISSN 2000-9879

The online version of this paper can be found at: www.kau.se/nordidactica

Bokrecension

Elisabeth Elmeroth (2018): *Etnisk maktordning i skola och samhälle*. Lund: Studentlitteratur

Av Petteri Muukkonen

Professor emerita Elisabeth Elmeroth har publicerat en bok om etnisk maktordning både i skola och i samhälle. Skribenten har en lång karriär i pedagogik och hennes huvudsakliga forskningsintresse har legat i områden av mångfald och elever med migrantbakgrund och andraspråkselever. Därför är det logiskt att skribenten sammanfattar sina erfarenheter genom hennes långa forskningskarriär. Tyvärr är bokens innehåll i mycket en personlig berättelse och det finns inte varje gång nödvändiga akademiska källor om fakta och tidigare forskningresultat. Istället skriver Elmeroth mer om sina egna erfarenheter och idéer. De är värdefulla men denna brist komplicerar hur läsare kan granska bokens teorier.

Den här boken är mycket aktuell eftersom etnicitet i nordiska samhällen förekommer mycket i diskussioner och i nyheter numera. Boken handlar mest om svensk kontext och Elmeroth börjar sin bok med en definition av hierarki i svenska skolan och samhället. Det är logiskt att börja med definitioner och hon motiverar dem på ett bra sätt. Hon säger att man alltid har en hierarki och ett maktlandskap när två individer möter. Därför det är sant att en etnicitet påverkar också maktstrukturer i vardagssituationer i skola och i samhälle. Elmeroth vågar säga i sin bok att det även kan finnas olika typer av etniska makthierarkier. Hon påpekar att sådana hierarkier går ifrån etnicitet och vithet och svenskhet ligger i toppen. Hon anser också att det är viktigt att identifiera sådana hierarkier i en skola, sedan kan man leva upp till läroplanens målsättningar om elevers lika värde. Elmeroth skriver bra om makthierarkier och hur man kan identifiera dem, men man väntar att få läsa mer om tidigare akademiska forskningresultat. I den här boken är det svårt att identifiera vilken information som kommer från författaren och vilken information som kommer från andra tidigare forskningar.

Boken identifierar och beskriver några nyckelbegrepp som etnicitet, makt, hierarki och andrafiering. Elmeroth säger att etnicitet är en röd tråd i hennes bok och därför lyfter hon fram den. Enligt henne kan man alltid hitta maktstrukturer när två eller fler individer möter. Hon ser att det alltid finns ett så kallat maktlandskap där individerna får olika varierande maktpositioner över andra. Det finns även makthierarkier mellan olika grupper, inte bara mellan individer. Det fjärde viktiga begreppet är så kallade andrafiering. Enligt Elmeroth spelar andrafiering en huvudroll i etnicitet. Hon visar att man alltid av misstag upprättar någon grad av andrafiering när man försöker att prata om etniska grupper eller människor med diverse bakgrunder. Sedan beskriver Elmeroth kort olika typer av rasism och fobier.

Det centrala i boken är beskrivning av en nuvarande monokulturell utbildning, vad den monokulturella normen är och hur man använder makt över språket. Många elever med migrantbakgrund kämpar mellan sitt förstaspråk och andraspråk. De bör förstå talet i klassrummet men de har också rättighet att använda sitt förstaspråk i livet. Sådana situationer fortsätter med maktstrukturer.

Elmeroth erbjuder även en lösning till etniska maktstrukturer i skolan. Hon tycker att skolan bör använda så kallad interkulturell utbildning där man skulle kunna uppföra en positiv interkulturell lärmiljö. Hon betonar att interkulturellt medvetna lärare behövs. Olika stödstrukturer och samarbete med föräldrar är viktigt. Elmeroth påpekar att elever borde kunna använda sitt förstaspråk oftare. Här kan man se att Elmeroth har en lång karriär inom andraspråksforskning.

Enligt skribenten bör man alltid motarbeta den existerande hierarkin. I boken kan man se att denna hierarki kan ses speciellt i samhällsvetenskapliga skolämnen när man undervisar hur ett samhälle funkar. I sådana skolämnen undervisar man ganska ofta teman från ett monokulturellt perspektiv. Många exempel i boken handlar om samhällsvetenskapliga teman, även om Elmeroth skriver på allmän nivå. Därför ser jag att den här boken är viktig speciellt i humanistiska och samhällsvetenskapliga skolämnen.

Om man vill forska eller utveckla utbildning i skolan mot mer medveten undervisning, är den här boken en bra början. Boken dyker inte riktigt djupt men den erbjuder bra beskrivningar av nyckelbegreppen om etnisk maktordning i skolan. Tyvärr stannar de konkreta förslagen i boken bara på en allmän nivå. Även om boken handlar bara om svenska förhållanden, tycker jag att boken generellt kan användas även annanstans i Norden.

Text: Petteri Muukkonen

Docent och universitetslektor i geografi, Helsingfors universitet, Finland
E-post: petteri.muukkonen@helsinki.fi